

דף מקורות - פרשת דברים – איך מנצחים מלחמה

השיעור השבועי של הרב יצחק חי זאגא בבית הרב קוק, אור לו' אב תשע"ח

א. דברים א'ג' – אלה הדברים אשר דבר משה אל כל ישראל בעבר הירדן.. אחרי הכתו את סיחן מלך האמרי.. ואת עוג מלך הבשן.. הואיל משה באר את התורה הזאת לאמר.. ד' אלוקינו דבר אלינו בחרב לאמר רב לכם שבת בהר הזה. פנו וסעו לכם ובאו הר האמרי ואל כל שכניו בערבה בהר ובשפלה ובנגב ובחוף הים ארץ הכנעני והלבנון עד הנהר הגדל נהר פרת. ראה נתתי לפניכם את הארץ באו ורשו את הארץ אשר נשבע ד' לאבותיכם לאברהם ליצחק וליעקב לתת להם ולזרעם אחריהם.. אתם עברים בגבול אחיכם בני עשו.. אל תתגרו בם כי לא אתן לכם מארצם.. ויאמר ד' אלי אל תצר את מואב ואל תתגר בם מלחמה כי לא אתן לך מארצו ירשה.. וקרבת מול בני עמון אל תצרם ואל תתגר בם כי לא אתן מארץ בני עמון לך ירשה.. קומו סעו ועברו את נחל ארנן ראה נתתי בידך את סיחן.. החל רש והתגר בו מלחמה.. ויתנהו ד' אלוקינו לפנינו ונך אתו.. ונפן ונעל דרך הבשן ויצא עוג מלך הבשן לקראתנו הוא וכל עמו למלחמה אדרעי.. ויאמר ד' אלי אל תירא אתו כי בידך נתתי אתו ואת כל עמו ואת ארצו ועשית לו כאשר עשית לסיחן מלך האמרי.. ויתן ד' אלוקינו בידנו גם את עוג מלך הבשן ואת כל עמו ונכהו.. ונלכד את כל עריו.. ששים עיר.. ערים בצרת חומה גבהה דלתים ובריח.. ואת יהושוע צויתי.. עיניך הראת את כל אשר עשה ד' אלוקיכם לשני המלכים האלה כן יעשה ד' לכל הממלכות אשר אתה עבר שמה. לא תיראום כי ד' אלוקיכם הוא הנלחם לכם.

ב. ישראל ותחיתו ח' - לא ברכב ולא בסוסים הוא יסוד גבורתנו כי אם "בשם ד' אלוקינו נזכיר, המה כרעו ונפלו ואנחנו קמנו ונתעודד". ואם שטוחה היא הכרתנו את עצמנו, שטוחה היא הכרת העולם את ערכנו, לקויה היא הבנת העמים את חשקנו ואת המעוף האלוקי שבחיי נשמתנו, על כן מתמזמזים הנסיונות הראשונים שלנו, שקמו בלא העמקת היסוד, בלא חשיפת מעין החיים. ומזמזו זה, רקב נורא וכאב חודר זה, עולם חדש יחדש, רוח חדש יבא בעמים, הכרה חודרת ופנימית בישראל. עז וגבורה.. אמונה.. התהפכות עמק היאוש למקור ישועה ופריחת חיים, רוממות קדש כימי עולם, והכל נוהר הופעת גאולה.. "והתגדלתי והתקדשתי, ונודעתי לעיני גוים רבים וידעו כי אני ד'", "כי ימין ושמאל תפריצי וזרעך גוים יירש וערים נשמות יושיבו. אל תיראי כי לא תבושי ואל תכלמי כי לא תחפירי, כי בשת עלומיך תשכחי וחרפת אלמנותיך לא תזכרי עוד, כי בעליך עשיך ד' צ-באות שמו וגאלך קדוש ישראל אלוקי כל הארץ יקרא".

ג. דברים א' - ואמר אלכם בעת ההוא לאמר לא אוכל לבדי שאת אתכם. ד' אלוקיכם הרבה אתכם והנכם היום ככוכבי השמים לרב. ד' אלוקי אבותכם יסוף עליכם ככם אלף פעמים ויברך אתכם כאשר דבר לכם. איכה אשא לבדי טרחכם ומשאכם וריבכם. רש"י - יוסף עליכם ככם אלף פעמים, מהו שוב ויברך אתכם כאשר דבר לכם, אלא אמרו לו משה אתה נותן קצבה לברכתינו, כבר הבטיח הקב"ה את אברהם אשר אם יוכל איש למנות וגו', אמר להם זו משלי היא, אבל הוא יברך אתכם כאשר דבר לכם. משך חכמה - ..משה רועה נאמן אמר, ה' הרבה אתכם והנכם ככוכבי השמים בריבוי ובמעלה מופלגת על דרך נסיי, אמר שכן יאמרו רועי ישראל ומנהיגיהם ונביאייהם תמיד עליכם ויתלוננו תלונות כאלה. וזה שאמר "ואמר אליכם בעת ההיא לאמר" שכן יאמרו תמיד עליכם, כפי אשר אתם במצב העת הזה..

ד. אורות התחיה מד' - מקובלים אנו שמרידה רוחנית תהיה בארץ ישראל ובישראל, בפרק שהתחלת תחית האומה תתעורר לבא. השלוחה הגשמית שתבא לחלק מהאומה, אשר ידמו שכבר באו למטרתם כולה, תקטין את הנשמה, ויבאו ימים אשר תאמר אין בהם חפץ. השאיפה לאידיאלים נשאים וקדושים תחדל, וממילא ירד הרוח וישקע, עד אשר יבא סער ויהפך מהפכה, ויראה אז בעליל כי חוסן ישראל הוא בקודש עולמים, באור ד' ובתורתו..

ה. שיר השירים ה' - אני ישנה ולבי ער קול דודי דופק פתחי לי אחתי רעיתי יונתי תמתי שראשי נמלא טל.. פשטתי את כתנתי איככה אלבשנה רחצתי את רגלי איככה אטנפם. דודי שלח ידו מן החר ומעי המו עליו.. פתחתי אני לדודי ודודי חמק עבר נפשי יצאה בדברו בקשתיהו ולא מצאתיהו קראתיו ולא ענני. מצאני השמרים הסבבים בעיר הכוני פצעוני.. רש"י - ..הנני בא אליך טעון ברכות ושילום שכר מעשים טובים אם תשובי אלי. פשטתי את כתנתי - כלומר כבר למדתי לעצמי דרכים אחרים לא אוכל לשוב אליך עוד.. שהיו הדרכים האלה ישרים בעיניהם..

ו. אורות המלחמה ב' - אנו מסתכלים בדורות הראשונים, המסופרים בתורה, בנביאים ובכתובים, אותם הדורות שהיו עסוקים במלחמה - והם הם הגדולים שאנו מתיחסים אליהם בידידות וגדולת קודש. הננו מבינים, שהזיק הנשמתי הוא היסוד: אותו מעמד העולם, שהלך במרוצתו אז, שהיתה המלחמה כל כך נחוצה בו, הוא גרם להופיע את אלה הנשמות, שהרגשתן הפנימית בתוכן שלם היתה. מלחמת קיומם, קיום האומה, מלחמת ד' היתה בהכרה פנימית. עזיזים היו ברוחם וידעו בעמק החשך לבחור בטוב ולסור מן הרע, "גם כי אלך בגיא צלמות לא אירע רע". כשאנו מתבוננים אליהם,

הננו, בכל ההופעה הרוחנית שאנו כל כך שוקקים לה, משתוקקים לאמוצם, לכח החיים החטוב והגבוש, האיתן והמוצק, ששכן בקרבם, ומתוך תשוקה זו, כחנו הרוחני מתאמץ וכח גבורתנו מתעדן, ואותן הנשמות החזקות חוזרות לחיות בנו כימי עולם.

ז. אורות המלחמה י' - קמים נבוני לבב בחצות לילה וידיהם על חלציהם כיולדה: על צרת העולם, צרת ישראל, צרת השכינה, צרת התורה, הם בוכים ומבכים. ויודעים הם ומכירים את עמק הצער במקורו ובתולדותיו, יודעים הם, שכל הצרות והמחשכים, כל נהרי נחלי הדמים הנשפכים, כל התלאות והנדודים, כל הבוז והמשטמה, כל הרשעה והזוהמא, אינם אלא תולדה קלושה מהד הקול של אותו הצער העליון, צער השמים, צער השכינה, צער האידיאליות המהותית בהפרדה ממקור תענוגיה, והאידיאליות העליונה ברוחם של הבריות ובחירת האדם, תשובת ישראל ורוממות אצילות הרוח הרצוני, היא קשורה. והם קוראים לתשובה, ואנו ליה ועינינו ליה.